

**БІБЛОФІЛЬСЬКО-МЕЦЕНАТСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ
ВАСИЛЯ ЩУРАТА (на основі науково-довідкового апарату
відділу рукописів Львівської національної наукової
бібліотеки України імені В. Стефаника)**

Маргарита Кривенко

*науковий співробітник відділу рукописів
ЛННБ України ім. В. Стефаника, канд. іст. наук*

Розглянуто внесок академіка Василя Щурата (1871–1948) у збагачення та розвиток бібліотечних зібрань Львова першої половини ХХ ст. Статтю доповнено ілюстраціями.

Ключові слова: *Василь Щурат, бібліотечні зібрання, науково-довідковий апарат історичних колекцій.*

The contribution of academician Vasyl Schurat (1871–1948) to the enrichment and development of the library collections of Lviv in the first half of the twentieth century is considered. The article is supplemented by an illustrative application.

Keywords: *Vasyl Schurat, library collections, scientific and reference apparatus of historical collections.*

Постать академіка Василя Щурата, знакова в національному культурному та науковому просторі першої половини ХХ ст.*

© Кривенко М., 2018

* **Щурат Василь** (1871–1948) — український літературознавець, славіст, поет, перекладач, фольклорист, педагог. Доктор філології (1896), професор (1939). Дійсний член НТШ (1914), член товариства «Просвіта» у Львові (1902), його почесний член (1929). Академік ВУАН (1929–1930), АН УРСР (1939). Родом із с. Вислобоки на Львівщині. У 1884–1892 рр. студіював слов'янську філологію у Львівському та Віденському університетах. Педагогічний іспит склав у Чернівецькому університеті (1898). У 1898–1921 рр. — учитель у державних гімназіях Перемишля, Бродів, Львова (з 1907 р.). Через відмову присягнути на вірність польській державі 1921 р. був позбавлений права обіймати державні посади. 1921–1934 рр. — директор і викладач приватної жіночої гімназії СС. Василянок у Львові. Ініціатор і перший ректор Львівського таємного університету (1921–1925). У 1929 р. обраний дійсним членом ВУАН; у 1930 р. зрікся цього звання на знак протесту проти процесу «Спілки

не раз привертала увагу радянських дослідників і продовжує викликати науковий інтерес у незалежній Україні.

Про нього як філолога-славіста, літератора, публіциста, дослідника минулого Галичини, культурно-освітнього діяча написано наукові розвідки [20; 46; 64; 66] та енциклопедичні гасла [4; 26; 67], виголошено доповіді [10]; опубліковано спогади, зокрема його сина Степана Щурата (1909–1990), теж знаного українського вченого-літературознавця [62; 63]; видано його літературні твори та наукові праці [57–59]; складено бібліографію творчого і наукового доробку [3]; частково опубліковано і введено до наукового обігу його епістолярну спадщину [51].

Мета пропонованої статті, підготованої з нагоди 100-річчя Національної академії наук України та 70-річчя смерті Василя Щурата — одного з перших дійсних членів ВУАН у Західній Україні, — розглянути важливий аспект багатогранної діяльності вченого і педагога, спрямований на збагачення та розвиток бібліотечних зібрань Львова першої половини ХХ ст. Відразу зазначимо, що бібліофільсько-меценатська підтримка академіком національної науки і культури ще не була об'єктом наукового вивчення, хоча принагідні згадки, не завжди точні та достовірні, містяться в низці публікацій вітчизняних та іноземних авторів, переважно тих, що розкривають унікальні ретроспективні фонди Львівської національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаника (далі — ЛННБ України ім. В. Стефаника) [2, с. 46; 21, с. 127, 128; 22, с. 22, 26, 27; 23, с. 270; 30, с. 145, 202; 31, с. 104, 106].

Основою джерельної бази нашого дослідження став науководовідковий апарат історичних колекцій, що зберігається у Відділі рукописів (далі — ВР) ЛННБ України ім. В. Стефаника: каталоги, картотеки, інвентарі книжкових і рукописних збірок, передусім Бібліотек Наукового товариства імені Шевченка (далі — НТШ) [13; 15; 17; 35], Народного Дому [19; 45], Центральної василіанської бібліотеки та архіву у Львові [14; 16].

визволення України» та політичних репресій в УРСР. 1939 р. поновлений у членстві в Академії наук УРСР. 1939–1941 рр. — професор Львівського університету. У 1940 р. призначений керівником групи шевченкознавства Інституту української літератури у Львові. У 1944–1948 рр. очолював Львівську бібліотеку АН УРСР. Помер у Львові. Похований на Личаківському цвинтарі (поле № 1) [4].

Вагомим документальним джерелом послужив архів академіка В. Щурата, який 1982 р. Львівська наукова бібліотека ім. В. Стефаника АН УРСР придбала у його сина Степана (ф. 206, 6700 арк.) [49; 36, с. 222-224], зокрема документи, що розкривають типологічне наповнення його приватної книгозбірні [39], фіксують власницькі знаки книжкових і рукописних колекцій ученого.

Необхідну інформацію почерпнуто також з «Головної книги надходжень до Національного музею у Львові» (нині — Національний музей у Львові імені Андрея Шептицького, далі — НМЛ)* [5].

Суттєвою допомогою при опрацюванні запропонованої теми стали виявлені нами примірники бібліотечних зібрань з інскриптами дарувальника, розпорошені нині у фондосховищах Львівської академічної бібліотеки (*фото 4, 6, 7, 8, 9, 10*).

Аналіз наведених вище першоджерел, а також опрацьовані історико-книгознавчі друковані та інтернет-публікації, дають підстави стверджувати, що Василь Щурат як учений-філолог добре усвідомлював соціально-культурну та наукову значущість бібліотечних зібрань, адже його ім'я зафіксовано поряд з тогочасними діячами науки, культури, освіти Андреем Шептицьким, Іваном Франком, Іларіоном Свенціцьким та багатьма іншими, хто активно долучився до примноження та збереження національної культурної спадщини. Розуміючи, що дари завжди були важливим і дієвим джерелом надходження та природного і систематичного розвитку будь-якої книгозбірні, вчений насамперед поповнював бібліотечні фонди Львова виданнями власних художніх творів і наукових праць, часто залишаючи на них дарчі написи. Відтворюючи літературно-науковий і культурно-освітній процес Галичини зазначеного періоду, ці внески, поза сумнівом, були потрібні науковій громадськості.

Як авторитетний книголюб, поціновувач старовини і завзятий колекціонер**, бібліофільські інтереси якого концентрувалися,

* За допомогу в опрацюванні облікової документації Національного музею у Львові імені Андрея Шептицького складаю щирю вдячність головному зберігачеві його фондів Дануті Посацькій.

** У світ книги В. Щурат був занурений із раннього віку. Його вітчим, **Микола Семків** (1851–1919), працював бібліотекарем у книгозбірні Львівського університету у 1880–1919 рр. [41]. Добре знаючи бібліотечні фонди, він допомагав багатьом ученим, підшуковуючи потрібну їм літературу, у т. ч. Іванові Франку [61, с. 6].

здебільшого, навколо «унікатів» XVI–XVII ст. [70, с. 7], В. Щурат добре знався на книжкових і рукописних раритетах і належав до тих жертводавців, неодноразові надходження від яких нерідко були дуже цінними виданнями, манускриптами, стародруками, у т. ч. західноєвропейськими виданнями першої половини XVI ст. (палеотипи), і справжнім надбанням львівських бібліотек. У стародрукованому фонді відділу рідкісної книги (далі — РК) ЛННБ України ім. В. Стефаника серед збережених раритетів під каталожним номером СТ-І 21805 знаходимо видання 1545 р. праці одного з найосвіченіших тогочасних богословів, німецького вченого, запеклого опонента Мартіна Лютера — Йоганна Екка (1486–1543) «*Enchiridion locorum communium adversus Lutherum et alios hostes*

Саме І. Франко сприяв зацікавленню В. Щурата книжкою та літературою. 15-річним юнаком (1886) він закупив усі видання «Русько-української бібліотеки» Є. Олесницького, де друкувалися Франкові «Галицькі образки», а також з 1886 р. почав комплектувати журнал «Зоря», в редакції якого саме тоді працював видатний письменник [65, с. 206].

Згодом В. Щурат став справжнім книголюбом; був серед тих, «котрі не шкодували часу та праці, нерідко і останнього гроша, щоб врятувати старе видання від загибелі та подальшого поневірення світом» [25, с. 115]. Поруч з такими відомими львівськими бібліофілами, науковцями, літераторами, як А. Шептицький, І. Франко, І. Кривецький, Й. Скрутень, О. Сушко та ін., він був сталим клієнтом антикварні Марка Гельцеля на вул. Трибунальській, 14 у Львові (нині — Шевська) — одного з найвідоміших львівських антикварів-букіністів свого часу [70, с. 7].

Уже як сформований і авторитетний бібліофіл В. Щурат став першим головою Українського товариства бібліофілів у Львові, створеного в березні 1929 р. з метою «сприяти розвиткові української книги, дбати про збереження давньої книги і поширювати знайомлення з нею» [55, с. 70]. Він активно включився в роботу Товариства, і вже на перших засіданнях (березень-червень 1929 р.) виголосив доповіді про історію бібліофільства в Галичині та з історії галицько-українських бібліотек. Він ініціював і докладав чималих зусиль для видання професійного періодичного органу «Галицький бібліофіл», зокрема зібрав матеріали для першого номера. Однак через брак коштів журнал так ніколи і не було видано [55, с. 71].

Згодом В. Щурат став активним співробітником місячника «Українська книга», який у 1937–1939 рр. видавали Бібліологічна комісія НТШ та Українське товариство бібліофілів [33, с. 409].

ecclesiae» («Довідник загальних витягів проти Лютера та інших ворогів церкви») з автографом В. Щурата.

Врешті, талановитий поет, перекладач і організатор науки зібрав велику добірну приватну книгозбірню гуманітарного спрямування [32, с. 205], яка віддзеркалювала не лише його наукові зацікавлення та інтелектуальні потреби, а й давала уявлення про бібліофільські пріоритети та культуру збирання. Нею в різні часи користувалося чимало діячів, зокрема Іван Франко [62, с. 25], і вона стала вагомим джерелом збагачення інших бібліотечних зібрань Львова.

Від того часу, як Андрей Шептицький створив Національний музей у Львові (1905 р.), В. Щурат не раз долучався до формування музейної збірки манускриптів і друків [40, с. 8]. За відомостями облікової документації НМЛ, упродовж 1912–1924 рр. він передав до Музею близько 20 різнорідних за своєю науково-культурною та колекційною цінністю одиниць писемності та друкарства XVI–XIX ст. з досить широкою географією створення та побутування (крім міст України — Кельн, Відень, Рим). Поряд зі стародруківаними виданнями, серед яких — палеотип 1531 р. коментарів до твору Ісаї середньовічного богословського письменника, єпископа німецького міста Гальберштадта Гаймоніса (?–853) (Haumonis Episcopi Halberstatten[sis] commentarior[um] in Apocalypsim beati Iohan[nis] libri VII. — Coloni[a]e : Ex officina Eucharii, 1531. — 440 р. ; 2°) [5, № 13941], у реєстрі зафіксовано юридично-правові та майнові документи (Обіжники Олеського деканату 1786–1788 рр. [5, № 15051]; Метрика давня з Заболотова з рр. 1717–1765 [5, № 15194]; Статут віденського товариства св. Кирила та Методія 1864 р. [5, № 18090], а також малюнки та фотографії XVII — початку XX ст. [5, № 18737-18739].

Щедрі та вартісні книжково-рукописні дари у 1907–1920-х рр. отримала від В. Щурата і Бібліотека Народного Дому. Значна їх частина надійшла у найважчі для Бібліотеки повоєнні роки, коли поповнення фондів було мізерним. Згідно із записами в інвентарній книзі реєстрації нових надходжень літератури до Бібліотеки інституту «Народний Дім» у Львові за 1902–1922 рр., серед 105 видань у 164 т., які вчений подарував Бібліотеці, — результати його культурно-освітньої та громадської діяльності періоду вчителювання в Перемишлі, Бродах, Львові. Це окремі твори та відбитки його художніх і наукових праць з літературознавства, фольклористики,

культурології, історії церкви та філософії, у т. ч. роботи, які мали безпосередній зв'язок з його філософськими студіями в Страсбурзі у 1903 р., а також підручники з французької мови самого автора*.

Як засвідчує цей інвентарний опис, тоді В. Щурат передав для публічного користування різномовні санкт-петербурзькі, київські,

* Для прикладу, назвемо поетичні збірки «Зарваниця» (Львів, 1902), «Раз до мене молодість прийшла» (Перемишль, 1904), «На трембіті» (Львів, 1904); наукові публікації: Чернеча республіка на Афоні. — У Львові : накладом Костя Паньківського, 1893; *De infinitivi Homerici. Origine casuali.* — Brody : F. West, 1902; Увільнення злочинця дівчиною в Бродах 1727 р. // Записки Наукового товариства імені Шевченка. — Львів, 1907. — Т. 75, кн. 1. — 8 с. — Окремий відбиток; Львівський тижневик з 1749 р. // Записки Наукового товариства імені Шевченка. — Львів, 1907. — Т. 77, кн. 3. — 7 с. — Окремий відбиток; 3 незнані польської рукописі XVII в. // Записки Наукового товариства імені Шевченка. — Львів, 1906. — Т. 74, кн. 6. — 13 с. — Окремий відбиток; Два письма еп. Іннок. Винницького. Причинок до історії западно-руської церкви XVII в. — Жовква, 1907. — 16, VIII с. — Відбиток з шематизму еп. Перемиської на 1907 р.; Перегринация или путь до Иерусалиму Данила архимандрита Корьсунского зъ бѣлои Россіи. Середновічна пам'ятка староруської літератури в редакції XVI в. по улюцькій рукописі. — Жовква, 1906. — 42 с.; Дві статті про Грунвальдську пісню. Відповідь проф. Брікнерові. — Жовква : наклад М. Петрицького, 1906. — 32 с.; Грунвальдська пісня. (*Bogurodzicza dzewicza*). Пам'ятка западно-руської літератури XVI в. — Жовква, 1906. — 52 с.; *Wundt's Apperzeptionstheorie.* — Brody : F. West, 1903. — 28 S.; Гімназіальна пропедевтика філософії. — Львів : накладом автора, 1903. — 20 с.; Святе письмо в Шевченковій поезії. — Львів : видав Михайло Петрицький, 1904. — 68 с.; Стефан А. Учебник французької мови. Ч. 1-2 / На основі німецького видання за дозволом автора зладив д-р В. Щурат. — Перемишль : накладом «Руського інститута для дівчат», 1904 [45, арк. 219 зв.-220]; Голос Галичан. Автограф першої друкованої поезії Маркіяна Шашкевича. Пам'ятка з сотих роковин уродження поета. — Львів : наклад Руського інститута для дівчат в Перемишлі, 1911. — 8 с. [43, арк. 314]; Вид Плісненська в «Словь о полку Игоревь» // Записки Наукового товариства імені Шевченка. — Львів, 1919. — Т. 128. — 20 с. — Окремий відбиток; Джерело звісток Гендльовіка про Запорозжів // Записки Наукового товариства імені Шевченка. — Львів, 1919. — Т. 128. — 12 с. — Окремий відбиток [45, арк. 373-374 зв.].

львівські, кременецькі видання кінця XIX ст. творів української та зарубіжної літератури, серед яких — поезії Миколи Голубця та Івана Тургенєва, твори американського есеїста Едгара По та російського драматурга Сергія Найдєнова (Рогожина), польського письменника Юліуша Словацького та ін., творчість яких дослідник розглядав у своїх історико-літературних працях [45, арк. 314 зв.-315]; видання історичної тематики (переважно з історії Росії) та краєзнавчого змісту [45, арк. 373 зв.-374 зв.]. Бібліотека набула тоді також низку кириличних і латинських манускриптів XVIII–XX ст. [45, арк. 376–377] та історико-богословських стародрукованих книг XVIII ст., серед яких вирізняються краківські та варшавські друки («Propositiones Theologicæ Scholastico-Dogmaticæ ad Mentem SS. Patrum ac præsertim S. Thomæ Aquinatis» (Caroduni (Kraków) : Typis Collegii Majoris Universitatis, 1779, 1780) [45, арк. 377]; Cantata per il giorno del Wenceslao Rzewuski. — Varsavia : Nella Stamperia Mizleriana, 1759) [45, арк. 375 зв.], та ін.

Варто додати, що В. Щурат був серед українських діячів, хто також матеріально допомагав бібліотеці Народного Дому у Львові в її функціонуванні та розвитку [30, с. 245].

Його активність як мецената проявилася й у збагаченні бібліотечного зібрання отців Василіан [43, с. 168]. Вчитель і директор української приватної жіночої гімназії сестер Василіанок у Львові (1921–1934), постійний відвідувач книгозбірень Львівського і Крехівського Василіанських монастирів [42, с. 72], науковий доробок якого пов'язаний з історією цих потужних осередків науки і культури [3, с. 399, 400; 30, с. 67], В. Щурат відчував особисту відповідальність за поповнення та урізноманітнення їхніх фондів. Судячи зі штампа, який був виготовлений у Львівській Центральній Василіанській бібліотеці для позначення надходжень із збірок В. Щурата (ми виявили його на латинському стародруці початку XVIII ст. (1706 р.) — прижиттєвому виданні німецького теолога та історика, проф. академії в Тюбінгені Йоганна Ніколаса (1665–1708) (Johannis Nicolai... Libri IV... De sepulhris Hebraeorum, in quibus variorum populorum mores proponuntur,... — Lugduni Batavorum : Apud Henricum Teering, 1706. — 285 p.) (ЛННБУ, РК, СТ-II 30951/2 пр.) (фото 5), можемо припускати, що його внески були вагомі.

Крім того, рукописні нотатки В. Щурата на окремих манускриптах з провенієнціями Василіанських бібліотек наводять на

думку, що його, як дослідника високої кваліфікації, залучали і до їхнього опрацювання*.

Особливою сторінкою у професійній біографії академіка-філолога було керівництво Львівською бібліотекою Академії наук УРСР (серпень 1944 р. — квітень 1948 р.) і турбота про збереження та поповнення фондів у нелегкий для новоствореної установи час**. У грудні 1945 р. відділ рукописів отримав від директора у подарунок 46 архівних документів і рукописних матеріалів [34, с. 369].

Як уже було згадано, нині серед архівних фондів особового походження ЛННБ України ім. В. Стефаника зберігається архів письменника і вченого [9; 36, с. 222-224], який активно використовують дослідники [47; 48]. Фотографія В. Щурата за робочим

* Зокрема, на форзаці першого тому «Хроніки Підгорецького монастиря 1699–1853 рр.» [52] є помітка В. Щурата, що цей рукопис досліджував І. Франко: «Описав і визискав сю літопись д-р І. Франко в «Кієв. Старины» (Приложения 1890 р.). В. Щурат».

У записках В. Щурата 1913 р. у «Збірці протоколів генеральних капітул ЧСВВ» XVIII ст. [12] йдеться про важливі моменти до історії монастирів ЧСВВ та їхніх діячів. «Важна для історії Ч. С. В. В. Містить у собі реляцію Симсона Циприяновича про борбу Чина з митрополитом. Згадує сю рукопись Венед. Площанський, описуючи Добромильський монастир в «Наук. Сборнику» Матиці. Я користав з неї, видаючи письмо П. Камінського. В. Щурат» [12, арк. 1 зв.]. «Списав се о. Симеон Циприянович по році 1698. Дуже важна тут серия Протоархимандритів, побаламучена у Стебельського і ин... 1913. Др. В. Щурат» [12, арк. 4 зв.].

Автограф трагікомедії Феофана Прокоповича «Володимир» (Владимирь) (1705), який походить з бібліотеки Крехівського василіанського монастиря [50], пронумерував В. Щурат, про що свідчить його підпис червоним чорнилом на кінцевому арк. 24.

** Діяльність В. Щурата як керівника Львівської академічної бібліотечної установи у повоєнний період, коли відбувалися найбільші «чистки» фондів бібліотеки та широко розгорнута кампанія розпорощення бібліотечних збірок, зокрема передачі колишнього Оссолінеуму «в дар ПНР», польської літератури до Москви, юдаїки до Києва тощо, розкривають матеріали і документи, опубліковані у другому томі збірника «Львівська національна наукова бібліотека України імені В. Стефаника: переміщення і втрати фондів (1946 — березень 1953)» (на момент написання статті збірник готували до випуску в світ).

столом у кабінеті-бібліотеці (*фото 1*), датована 1935 р., теж походить з його архіву [60].

Проте, дійсний член НТШ від 1914 р. і його голова у 1915–1923 рр., організатор і керівник комісії шевченкознавства (1929–1933), свій основний і досить значний внесок зробив у збагачення та збереження Бібліотеки цієї, фактично, першої української академії наук; був одним із найбільших її дарувальників.

Згідно із «Золотою книгою» І. Кривецького [27, с. 11, 13], внесок В. Щурата у розбудову книгозбірні на початок 1920-х рр. уже налічував 327 т., які охоплювали рукописи, стародруки, книжкові і періодичні видання ХІХ — початку ХХ ст., фотографії. Матеріали «Хроніки НТШ» [6, с. 93] та примірники, які ми виявили у фонді ЛННБ України ім. В. Стефаника, свідчать про те, що продовжував він це робити і в 1930-ті рр., фактично до ліквідації Наукового товариства у 1939 р.

Детальніше про зміст, склад, цінність його книжкових вкладів можемо судити на основі службового алфавітного каталогу фондів колишньої НТШівської бібліотеки (від 2012 р. він (неповний) зберігається у ВР ЛННБ України ім. В. Стефаника) [34, с. 41-42; 35]. У ньому подано доволі докладні описи книжок, друкованих кирилицею та латинкою, рукописів (окремо з книгозбору І. Франка); графіки, мапи, атласи і плани, періодичку, а також стародруки [22, с. 28] з помітками про їхнє походження. Про долю цього унікального карткового каталогу, як «автографа кількох поколінь бібліотекарів НТШ» та важливого першоджерела для історії української книжки, який у 1940-х роках був призначений на знищення, писав відомий історик Ярослав Дашкевич у контексті долі та недолі самої книгозбірні [8, с. 12-13].

Цілком закономірно, що видання, які В. Щурат передав до БНТШ — найбільшої і найвагомшої на той час українознавчої Бібліотеки, ілюструють його літературно-публіцистичний, дослідницький та видавничий доробок. Переважна їх кількість зберігається у Відділі україніки (далі — ВУ) ЛННБ України ім. В. Стефаника, ретроспективну частину фондів якого історично склали видання колишньої бібліотеки НТШ.

Серед оригінальних творів В. Щурата варто виокремити збірку віршів «Вибір пісень», описану в каталозі під номером 17152 і видану накладом Михайла Петрицького (Львів, 1909), з дарчим

написом автора. Ця розкішна, кишенькового формату книжка в коленкоровій бежевій оправі з червоним обрізом та червоними маками на форзаці (ЛННБУ, ВУ, И 19693) (*фото 6*), стала останнім виданням поетичної творчості літератора, оскільки, починаючи від 1910 р., В. Щурат активно займався науковою діяльністю.

Окремої уваги заслуговують зафіксовані у каталозі роботи жертводавця в галузі перекладу, які характеризують ранній період його літературної творчості («Вибрані оди Горація» (Перемишль, 1901) [35, Ч. 5018]; поема М. Конопницької «До Жінщини» (Перемишль, 1899) [35, Ч. 2630]; віршований переклад «Слова о полку Ігоревім» сучасною українською мовою «Пісня про Поход Ігоря Сьвятославича: поема XII в.» (Львів, 1907) [35, Ч. 11745], який вважається найкращим до 1914 р., та ін. Відомо, що саме В. Щурат, який перекладав стародавніх поетів, а також з французької, німецької, польської, російської, білоруської та інших мов, разом з І. Франком і П. Грабовським в кінці XIX — на початку XX ст. помітно збагатили українську культуру шедеврами світової літератури.

До фондів БНТШ тоді влилася низка літературознавчих праць ученого з позначкою «дар автора», тематичний спектр яких різноманітний: від староукраїнської до літератури XIX ст., як-от: «Дві старорускі повісті про сьв. О. Николая» (Жовква, 1909) [35, Ч. 19129]; «Два письма еп. Іннок. Винницького: причинок до історії западно-руської церкви XVII в.» (Жовква, 1907) [35, Ч. 11174]; «Із студій над Почаївським «Богогласником» (Львів, 1908) [35, Ч. 12307], «Соті роковини. Пролог виголошений на святочнім вечері руських товариств в Перемишли в соті роковини відродження руського народа 8.XII.1898» (Перемишль, 1898) [35, Ч. 84990]; «Пам'яті Тараса Шевченка» (Перемишль, 1899) [35, Ч. 2632]; «Ю. Словацький в українськiм письменствi і перекладі» (1909) [35, Ч. 17003]. Варто наголосити, що загалом Кобзареві В. Щурат присвятив понад 20 досліджень, зайнявши помітне місце в історії шевченкознавства перших десятиріч XX ст.

Згідно з каталогом, В. Щурат суттєво поповнив академічну книгозбірню НТШ українськими, російськими та західноєвропейськими книжковими і періодичними новодруками, певна частина яких нині розпорощена у відділі обмінно-резервних фондів (ОРФ), що ми

встановили за топокаталогом цього структурного підрозділу ЛННБ України ім. В. Стефаніка*.

Активною була участь академіка й у формуванні рукописної збірки БНТШ. Як засвідчують облікові реєстри рукописних матеріалів, що надходили до БНТШ [13; 15; 17], упродовж зазначеного періоду В. Щурат передав 47 рукописів XVI–XIX ст. (з них 38 — в дар)**, які включали поодинокі манускрипти і цілі архіви.

Перша група придбаних у колекціонера і подарованих ним НТШ у 1910–1920-х рр. пам'яток писемності — це рукописні книги, головню релігійного змісту, писані в Україні в XVI–XIX ст. Зокрема, вчений пожертвував Бібліотеці три списки Співаників (Ч. 1285, Ч. 860), у т. ч. збірник українських і польських духовних пісень, що походив зі с. Вибранівка коло м. Бібрка (Перемишлянського району Львівської області) (Ч. 860) [68]; уривок книги з текстом проповіді про створення світу (Ч. 1343); Збірку проповідей (українською і польською мовами) XVII–XIX ст. (Ч. 382 (ч. 1-5); Божественну Літургію Святого Іоанна Златоуста (поч. XIX ст.) (Ч. 894/1-2). У В. Щурата Товариство, зокрема, закупило: дві Тріоди XVI ст. з Жовківщини (Ч. 231, 232) [18, с. 319, № 251; с. 419, № 333]; Апостол XVIII ст. з Тереховлянщини (Ч. 233); Євангеліє тетр (сер. XVI ст.) (Ч. 254) [18, с. 141, № 126]; Богословія нравствена XVIII ст. (Ч. 257); два Ірмологіони (XVII ст.) з Равщини та Брідщини (Ч. 270, 271); два списки Герменевтики (1791, 1793) (Ч. 255, 256).

Особливу цінність мають колекційні рукописні матеріали до історії українського громадсько-церковного і культурно-освітнього життя Галичини першої половини XIX ст., які В. Щурат зібрав і передав до БНТШ уже в 1930-х рр. З-під його пера вийшли

* Серед них: «TeKa Nieczuji : Posłanie imć pana Nieczui do małych polaków i czerwonych rusinów, a które też i wielcy polacy na czas sobie czytać mogą dla zbudowania i dla krotochwili. T. 1» (Paryż, 1883); Bielowski Au. «Pokucie» (Kraków, 1857); Gargas Z. «Studia z zakresu teoryi statystyki» (Kraków, 1901); Артисть: Театральный музыкальный и художественный журнал. (С 1894 — Журнал изящных искусств и литературы) (Москва, 1889–1890); Turkowski M. A. «Wspomnienia Czarnohory» (Warszawa, 1880); Kalinka W. «Dzieła. T. 12» (Kraków, 1902) та ін. За допомогу у їх виявленні дякуємо завідувачці відділу ОРФ п. Вірі Солук.

** У ВР ЛННБ України ім. В. Стефаніка з отриманих БНТШ від В. Щурата рукописів нині зберігається 37 (з них 28 — подаровані) [2, с. 46].

розвідки з історії освітянських і наукових установ; статті про розвиток літератури та культури в Західній Україні; публікації, присвячені їй кращим представникам — А. Могильницькому, Д. Зубрицькому, М. Устияновичу, М. Шашкевичу та ін. Частина з них, опублікованих у різних періодичних виданнях, увійшла до збірника «На досвітку нової доби. Статті й замітки до історії відродження Гал. України», виданого НТШ (Львів, 1919).

Колекційні матеріали містять відомості про життя і творчість галицьких письменників, учених, культурно-освітніх і громадських діячів, серед яких — фундатори Бібліотеки греко-католицької капітули в Перемишлі, в якій В. Щурат не раз працював*, збагачував її своїми творами [29, с. 329], і яку досліджував у контексті історії пам'яток нашої культури [56, с. 6].

Тут знаходимо рукописи творів Амвросія Андроховича (1879–1942), Миколи Ваврисевича (1891–1978), Луки Данькевича (1791–1867); автографи віршів о. Йосипа (Йосифа) Левицького (1810–1863), присвячені, зокрема, греко-католицьким єпископам Йоану Снігурському (1784–1847), Григорієві Яхимовичу (1792–1863), а також Митрополиту Михайлові Левицькому (1774–1858); «Збірник політичних віршів співаних й декламованих українцями в перших літах Конституції 1860/61» Павла Леонтовича (1825–1880), які зібрав Тит Ревакович (1846–1919); поезію Рудольфа Моха (1816–1892) тощо.

До рукописної колекції входили й епістолярні матеріали, зокрема листи Олександра Борковського (1841–1921); кореспонденція 1837–1838 рр. Діонізія (Діонісія) Зубрицького (1895–1949) та інших українських діячів.

Також дослідник передав цінний архів театрального товариства «Руська бесіда у Львові» (1861–1920-ті рр.) [35, Ч. 486], який містив афіші та програми однойменного театру; його репертуар, розписаний на окремих картках; матеріали до історії українського театру в Галичині; ноти творів українських композиторів тощо**.

* Зокрема, свою публікацію «В. Копітар і єп. Ів. Снігурський. До історії видання «Glagolita Clozianus» (Записки Наукового товариства імені Шевченка. — Львів, 1918. — Т. 125. — С. 165–200) В. Щурат написав на матеріалах архіву та бібліотеки Перемиської греко-католицької капітули, що зазначено на с. 184, 185.

** Цей архів описаний у каталозі рукописів НТШ, що є складовою карткового каталогу БНТШ [35].

Його (а це 133 од. зб.) разом з архівами українських письменників (Лесі Українки, Панаса Мирного, Архипа Тесленка, М. Коцюбинського, В. Стефаника, П. Грабовського, М. Черемшини, Н. Кобринської, О. Кобилянської та ін.) у червні 1952 р. перевезли до Києва [1], і нині він зберігається у Відділі рукописів Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка [38, с. 614].

В. Щурат був серед членів НТШ, які зібрали і подарували Бібліотеці чимало стародрукованих видань. У 120-тисячному стародрукованому фонді відділу РК ЛННБ України ім. В. Стефаника збереглася низка важливих для української культури кириличних стародруків з автографом д-ра В. Щурата, зокрема знаменита Острозька Біблія, яку надрукував Іван Федоров 1581 р. (ЛННБУ, РК, СТ-IV 214), та один із двох примірників відомого «Богогласника» Почаївського друку 1790 р. у колекції НТШ (ЛННБУ, РК, СТ-II 2302). Між іншим, саме ця книжка стала для В. Щурата одним із основних об'єктів для вивчення (Щурат В. Із студій над Почаївським «Богогласником» (Львів, 1908).

У картковому каталозі кириличних стародруків НТШ, що зберігається у відділі РК Львівської академічної бібліотеки, задокументовано інші богослужбові та філософські видання XVIII–XIX ст., які надійшли від В. Щурата: «Октоїх» (Львів, 1755) (Ч. 6166); «Літургікон» (Львів, ?) (Ч. 11403), містичний твір німецького письменника і філософа Карла Еккарте(с)гаузена (1752–1803) «Ночи, или беседы мудрого с другом» (С.-Петербург, 1817) (Ч. 533).

Слід додати, що у цьому структурному підрозділі ЛННБ України ім. В. Стефаника виявлено також чимало стародрукованих книг латинським шрифтом (польськомовних, латиномовних), переважно релігійного та історичного змісту (краківських, варшавських, базельських видань XVI–XVIII ст.) із записом І. Кривецького: «Дар В. Щурата», 1935–1936 рр. (фото 11, 12). Серед них — твори письменника-єзуїта XVIII ст. Шимона Майхровича (Maichowicz, Szymon, 1727–1789) (СТ-I 29918 (РК ЛННБУ); польського релігійного письменника, родом зі Львова, ченця-домініканця Адама Бірковського (Birkowski, Adam Fabian (1564–1636) (СТ-II 31118); українського галицького письменника XVI ст., історика, релігійного діяча Станіслава Оріховського (Orzechowski, Stanisław (1513–1566) (ЛННБУ, РК, СТ-I 29895); німецького вченого-богослова Симона Гринеуса (Grynaeus, Simon (1493–1541) (СТ-IV 26950) та ін.

Ведучи мову про заслуги В. Щурата в організації та розвитку українських бібліотечних зібрань Львова першої половини ХХ ст., не можна залишити поза увагою і приватну книгозбірню самого академіка, яка теж містила унікальні видання — «білі круки», як їх називала Олександра Гургула-Щурат — остання власниця родинної книгозбірні [37]. Свою бібліотеку В. Щурат формував у кінці ХІХ ст. — 40-х рр. ХХ ст., здебільшого у Львові за адресами, де проживав із сім'єю: вул. Куркова (нині — Лисенка), 43 (з 1909 р.); вул. Куркова, 3 (по сусідству з НТШ) (з 1918 р.) та вул. Големба (Gołąba) (нині — Верхратського), 10, кв. 7 [44, арк. 53]; 11а [6, с. 101, 122, 123] (30–40-ві рр. ХХ ст.). До слова, найвищий час на будинках, де жив і творив цей відомий галичанин, прикріпити пропам'ятні дошки.

Уже на 1926 рік, за оцінкою польського бібліографа і знавця історії книжки Едварда Хвалевіка, бібліотека В. Щурата була багатою і відомою завдяки зібраним у ній «Леополітані, Галіціані, стародрукам, українсько-російській художній літературі» [69, с. 428]. Нині, за свідченнями ієромонаха Студійського уставу о. Севастіяна*, який є зберігачем спадщини Щуратів, ця родинна книгозбірня налічує близько 5-6 тис. томів**.

Після смерті власника бібліотека та архів перейшли до його сина, Степана Щурата, який у 1970-х роках їх упорядкував [53, с. 280]. У 1990 р. не стало й Степана Васильовича. Його дружина Олександра разом з донькою Василюю мали наміри передати своє помешкання НТШ для створення в ньому музею родини Щуратів [6, с. 130]. Однак у 1995 р. п. Олександра (пом. 18.02.1996) вчинила по-іншому — заповіла квартиру разом з майном, у т. ч. «науковою книжковою бібліотекою Василя Щурата та колекцією картин різних авторів» Святоуспенській Унівській Лаврі Студійського уставу [11].

* **Отець Севастіян (Степан Дмитрух)** — доктор богослов'я, голова Комісії сакрального мистецтва Львівської архієпархії УГКЦ, постійний куратор колекції сакрального мистецтва «Студіон», настоятель церкви Бл. свщмч. Климентія Шептицького (вул. Кривоноса, 1), при якій 2008 р. відкрито музей сакрального мистецтва ім. Антонія Петрушевича Львівської архієпархії УГКЦ.

** Родинна бібліотека й архів Щуратів, їхнє наповнення (склад, зміст), стан збереження, використання та розпорощення описані в літературному есеї Р. Горака «Вже давнина» [6], уривки з якого подаємо в кінці статті.

Перебуваючи у власності оо. Студитів, книгозбірня нині зберігається в помешканні на вул. Верхратського, 8, де проживав Степан Васильович з родиною. З метою удоступнення широкому загалу планувалося, за словами о. Севастіяна [28, с. 431-432], здійснити її опрацювання на підставі карткового каталогу, який склали її засновники. На сьогодні, як стало відомо, каталогу бібліотека не має [24].

Характеризуючи цю цінну приватну історичну колекцію, потрібно сказати і про власницькі знаки, які ми описали на основі матеріалів з архіву вченого. Вони вказують на те, що листування, документи офіційно-ділового характеру промарковані штампом з написом «Бібліотека В. Щурата. Ч. ...»; творчі рукописи (переклади, власні художні твори, статті, виступи) — штампом з криптонімом «ВЩ», стилізованим під ініціали рукописних книг (*фото 2, 3*).

У грудні 2015 р. у Львівському музеї історії релігії відкрилася виставка, присвячена представникам західноукраїнської інтелігенції Щуратам-Гургулам — роду, який вже припинився. Його остання представниця — Василина Щурат-Глуха — 28 грудня 2014 р. пішла із життя як схиігуменя Вероніка (1948(9)–2014).

Крім особистих речей, на виставці були представлені твори мистецтва та частина домашньої бібліотеки. «Колекція «Студіону» — це численні документи Щуратів-Гургулів, родинні фотографії, світлини друзів, знайомих з детальними підписами; це предмети побуту, картини, куплені або ж подаровані; це сотні книжок з екслібрисом «Бібліотека Василя Щурата», щоденники, статті та наукові розвідки. На виставці можна було побачити листування з митрополитом Андреем Шептицьким, з яким Василь Щурат спілкувався» [54].

Важко не погодитися з куратором виставки п. Русланою Бубряк, що «можливо, саме ця збірка стане для когось поштовхом для наукових досліджень» [37]. Тому сподіваємося, що тема, яку ми порушили у статті, матиме продовження. До слова, настоятель храму блаженного Климентія Шептицького у Львові (вул. Кривоноса, 1) о. Севастіян восени 2019 р. планує відкрити музей митрополита Андрея Шептицького на базі цієї святині і туди перенести книгозбірню академіка Василя Щурата та членів цієї знаної галицької родини [24].

ВЖЕ ДАВНИНА

«Бібліотека у Степана Васильовича унікальна збіркою усіх «Кобзарів» з автографами їх упорядників: Івана Франка, Юліана Романчука, Олександра Барвінського, Василя Доманицького. В добірці від першого виходу «Кобзаря» до останнього. Колекцію збирав батько, а відтак він — Степан Васильович. Майже всі книжки у бібліотеці з дарчими автографами. Навіть збірка «Зів'яле листя» з надписом Івана Франка. Солідна добірка старих рукописних євангелій у прекрасних дорогоцінних оправах... [6, с. 108].

Максиму Тадейовичу Рильському Степан Щурат і відпродав «Наукові записки Наукового товариства ім. Т. Шевченка», а також «Літературно-науковий вістник», який належав його батькові Василю Щурату... [6, с. 111].

Фактично на час мого знайомства зі Степаном Щуратом багато книжок з бібліотеки були розпродані різним організаціям, оскільки продавав він дуже дорого, і приватні особи, які на той час цінили книжку і збирали свої приватні бібліотеки, купити їх у нього не могли. Продавав він в основному Музеєві Івана Франка, рукописному відділу Бібліотеки АН УРСР. Останньому він за солідні гроші продав всю епістолярію Василя Щурата, яка включала чимало листів різних осіб до нього. Продавав він книжки з автографами різним музеям, і фактично ці розпродажі тримали його в грошовому відношенні на поверхні. Проте багато чого ще не було продано, і Степан Щурат час від часу показував мені залишки. Зокрема, ще батько зібрав всі «Кобзарі», які з'явилися до 1948 року. Вони стояли в окремій шафі, і я, вже будучи директором Музею Івана Франка, просив не раз його дозволу, щоб з них зробити виставку, але Степан Васильович не погоджувався, незважаючи на наші товариські стосунки. Він ніколи не дозволяв взяти книжку додому чи зробити копію, і я мусив сидіти і переписувати потрібний мені матеріал у нього. Зрештою, користувався книжками у нього я не так і дуже вільно, як здавалось, бо всі книжки, котрі були в нього, були і в бібліотеці. «То я татові слово дав, що жодна книжка не покине порогу цієї кімнати». Я мовчав, не осмілювався запитатись, чому з тієї бібліотеки тільки

жалогідні спогади... Книжки були здебільшого непереплетені і взагалі в край занедбаному стані та вимагали серйозного втручання інтролігатора. Багато блоків взагалі не були ще й порізані, тобто їх ніхто ніколи не читав. Степан Васильович казав, що то були дублі. Василь Щурат мав звичку на початку книжки зазначати, коли він її прочитав. Часом він [Степан Васильович] витягував з якоїсь шафи, що ледве трималась купи, якусь книжку і просив мене, щоб я знайшов в бібліотеці, чи вона зафіксована у бібліографічному покажчику книг Івана Омеляновича Левицького. Було чимало такого, що й справді не було зафіксовано. Було в бібліотеці декілька старих друкованих церковних книжок у прекрасному переплетенні, тобто в такому переплетенні, яке зустрічається на Євангеліях у церквах. Проте для мене велику цікавість складали інші справи, тобто ті, які свого часу для наукової роботи дав Василю Щурату митрополит Шептицький. Зокрема, митрополит віддав йому величезний блок матеріалів, які стосувались суду селян села Нагуєвичі зі своїм священником Йосифом Левицьким, який охрестив Івана Франка, був автором першої української граматики, опублікованої 1834 року в Перемишлі, організатором дяковчительського інституту, організатором першої української бібліотеки при Перемиській капітулі, автором шкільних підручників, письменником та перекладачем Шіллера та Гете українською мовою...

В цих безцінних документах залишилась прекрасна картина села дитинства Івана Франка... Весь цей матеріал Василь Щурат так і не використав, а Степан Щурат на основі його написав тільки одну статтю, яку надрукував у «Жовтні» (теперішньому «Дзвоні»). Декілька книжок було з автографами Івана Франка, зокрема видання «Зів'ялого листя» 1896 року. Матеріали суду відкупив Музей Івана Франка. За «Зів'яле листя» власники забажали таку ціну, що вона була не під силу навіть такій державній установі, як музей. Купив Музей і «Мандрівничу літопись» Івана Франка, на котрій стояли автографи учасників мандрівки.

Проте найціннішою річчю, яку мав Степан Васильович, була записна книжка його батька. Батько мав звичку не тільки записувати, коли яку книжку прочитав, але й все, що чув та бачив,

фіксував у своєму записнику для пам'яті... [6, с. 112-113]. Забігаючи наперед скажу, що я не знаю долі цього записника... [6, с. 114].

В архіві Степана Щурата якимось чином опинились документи, які стосувались похорону Івана Франка, точніше того листування, яке вчинилось між НТШ та митрополичою канцелярією з проханням прислати на похорон священика...

Всі матеріали, які я знайшов у архіві стосовно похорону Івана Франка, я використав у статті «Вмерти, щоб жити», яка друкувалась досить довго на сторінках тодішньої молодіжної газети «Ленінська молодь» [6, с. 114].

Не зміг я використати для публікації матеріали, які стосувались викрадення пам'ятника Адама Коцка зі Львова. Мені просто заборонив це робити Степан Щурат... Доля тих документів мені зараз невідома [6, с. 114-115].

Невідома мені доля документів, які також подарував Василю Щурату митрополит Шептицький і стосувались вони Львівської духовної семінарії. Їх я дуже часто й активно використовував у своїх працях, які стосувались цього навчального закладу та Маркіяна Шашкевича... [6, с. 115].

Вже незадовго до смерті Степан Васильович знайшов печатку для штампування батькових книг і вирішив їх всіх маркувати. Робота йшла довго і пиняво, бо штампував Степан Васильович книжки тушию, котра сохла доволі довго, тому в день він опрацьовував до десяти книг, які потім ставив на місце. Я не бачив картотеки даних книг, проте бачив картотеку праць його батька та його власних [6, с. 116-117].

...Рік 1990-й. Він [Степан Васильович] благав мене відкупити від нього бібліотеку, бо вона пропаде, але загинав таку ціну... Зрештою, я й не мав би її й де ставити...» [6, с. 129].

1. Акт передачі архівів українських письменників, зокрема, з колишньої Бібліотеки Наукового товариства імені Шевченка у Львові, до Відділу рукописів Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР у Києві від 24 червня 1952 р. // Інститут літератури. Відділ рукописів. Акти Відділу рукописів за 1950–1953 рр. — Арк. 78-80.
2. *Баб'як П. Г.* Збірка рукописів бібліотеки НТШ у відділі рукописів Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаника НАН України / *П. Г. Баб'як* // Бібліотека Наукового товариства ім. Шевченка: книги і люди : матеріали круглого столу / НАН України, ЛНБ ім. В. Стефаника, НТШ у Львові ; [упорядкув. та заг. ред. текстів *Л. І. Льницької*]. — Львів, 1996. — С. 45-50.
3. Бібліографічний покажчик наукових, публіцистичних і літературних праць В. Щурата / покажчик склав *М. О. Мороз* // Вибрані праці з історії літератури / *Василь Григорович Щурат* ; [упорядкув., вступ. ст., приміт. та комент. *С. В. Щурата*]. — Київ : Вид-во АН УРСР, 1963. — С. 391-432.
4. *Галайчак Т. Ю.* Щурат Василь Григорович [Електронний ресурс] / *Галайчак Т. Ю.* // Енциклопедія історії України. — Київ : Наук. думка, 2013. — Т. 10 : Т-Я. — Режим доступу: http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?Z21ID=&I21DBN=EIU&P21DBN=EIU&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=eiu_all&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=TRN=&S21STR=Schurat_V. — Назва з екрана.
5. Головна книга надходжень до Національного музею у Львові [1912–1924] // Національний музей у Львові імені Андрея Шептицького. Відділ фондів.
6. *Горак Р.* Вже давнина / *Роман Горак* // Дорога до Жовтанців : літературознавчі есеї : до 150-річчя від дня народж. І. Франка / *Роман Горак*. — Львів : Каменяр, 2006. — С. 100-133.
7. Дари для Бібліотеки НТШ в 1938 р. // Хроніка Наукового товариства ім. Шевченка у Львові : за час від 26.XII.1937 – 31.XII.1938. — Львів, 1939. — Ч. 74. — С. 87-93.
8. *Дашкевич Я. Р.* Після погрому (Про долю і недолі бібліотеки НТШ) / *Я. Р. Дашкевич* // Бібліотека Наукового товариства ім. Шевченка: книги і люди : матеріали круглого столу / НАН України, ЛНБ ім. В. Стефаника, НТШ у Львові ; [упорядкув. та заг. ред. текстів *Л. І. Льницька*]. — Львів, 1996. — С. 9-14.
9. *Дзьобан О. О.* Архів академіка АН УРСР В. Г. Щурата : (Огляд рукописних і документальних матеріалів) / *О. О. Дзьобан* // Бібліотека — науці : зб. наук. статей / АН УРСР, ЛНБ ім. В. Стефаника. — Київ : Наук. думка, 1990. — С. 77-88.

10. Записки Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаника / АН України, ЛНБ ім. В. Стефаника. — Київ : Наук. думка, 1993. — Вип. 2. — 128 с. — Из змісту: Матеріали наукової конференції до 120-річчя з дня народження Василя Щурата. *М. М. Ільницький*. Між І. Франком і «Молодою музою»: (Поетична творчість Василя Щурата). — С. 68-79 ; *М. І. Гнатюк*. Іван Франко у літературно-естетичній концепції Василя Щурата. — С. 79-86 ; *Р. Ф. Кирчів*. Літературознавча спадщина Василя Щурата. — С. 86-95 ; *Ю. О. Домбровський*. Василь Щурат — перекладач. — С. 95-101 ; *М. Л. Бутрин*. Василь Щурат в бібліографії. — С. 102-104 ; *М. А. Вальо*. Степан Щурат — дослідник творчості Василя Щурата. — С. 104-111.
11. Заповіт Олександри Гургули-Щурат Святоуспенській Унівській Лаврі, 21 червня 1995 р. // Святоуспенська Унівська Лавра. Архів.
12. Збірка протоколів генеральних капітул ЧСВВ за 1665–1767 рр. та ін. мат-ли в справі ЧСВВ. Списки однієї руки, [XVIII ст.] // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. — Ф. 3 : Колекція документів і матеріалів Центрального Василянського архіву та бібліотеки у м. Львові (XV ст.–1945 р.), спр. 801. — 118 арк.
13. Інвентар рукописної колекції бібліотеки НТШ у Львові, [кін. XIX ст.] — 1939 р. // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. — Ф. 1 : Колекція документів і матеріалів бібліотеки Наукового товариства ім. Шевченка у м. Львові, XIV ст. — 1944 р., оп. 2, спр. 101. — 78 арк.
14. Інвентарний опис колекції документів і матеріалів Центрального Василянського архіву та бібліотеки у м. Львові (XV ст. — 1945 р.) (ф. 3) : у 3 т. Т. 1 : XIV–XIX ст. (№ 1-478). — 141 с. ; т. 2 : XVI–XX ст. (№ 479-1214/34). — 143 с. ; т. 3 : № 1215-1429. — 139 с. // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Відділ рукописів.
15. Інвентарний опис рукописів бібліотеки НТШ // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. — Ф. 1 : Колекція документів і матеріалів бібліотеки Наукового товариства ім. Шевченка у м. Львові, XIV ст. — 1944 р., оп.1. — 238 с.
16. Картковий каталог Бібліотеки василіанського монастиря св. Онуфрія у Львові. 1920-ті роки // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. — Ф. 3 : Колекція документів і матеріалів Центрального Василянського архіву та бібліотеки у м. Львові (XV ст. — 1945 р.), спр. 1424/ 1-9.
17. Картковий каталог рукописної колекції бібліотеки НТШ у Львові, [1903–1930-ті рр.] // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. — Ф. 1 : Колекція документів і матеріалів бібліотеки Наукового товариства ім. Шевченка у м. Львові, XIV ст. — 1944 р., оп. 2, спр. 102. — 576 арк.

18. Кириличні рукописні книги у фондах Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаника НАН України : каталог. Т. 1 : XI–XVI ст. / уклад.: *М. М. Кольбух* (голов. ред.) [та ін.]. — Львів : Оріяна-Нова, 2007. — 521 с.
19. Книга для записи бібліотечних и музейних придобувань «Народного Дома» с апреля 1922 г. [до жовтня 1934 р.] // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. — Ф. 9 : Окремі надходження, спр. 944. — 249 арк.
20. *Козак Л.* Василь Щурат і Український таємний університет / *Лариса Козак* // Записки Львівської національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаника : зб. наук. праць. — Львів, 2012. — Вип. 4 (20). — С. 371-380.
21. *Колосовська О.* Бібліотека Народного Дому: з історії формування фондів / *Колосовська Ольга* // Записки Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаника : [зб. наук. праць]. — Львів, 2002. — Вип. 9/10. — С. 114-134.
22. *Колосовська О. М.* Кириличні стародруки зі збірки НТШ / *О. М. Колосовська* // Бібліотека Наукового товариства ім. Шевченка: книги і люди : матеріали круглого столу / НАН України, ЛНБ ім. В. Стефаника, НТШ у Львові ; [упорядкув. та заг. ред. текстів *Л. І. Гльницької*]. — Львів, 1996. — С. 22-28.
23. *Кольбух М. М.* Історія формування збірки кириличних рукописних книг відділу рукописів Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаника / *М. М. Кольбух* // Рукописна та книжкова спадщина України : археографічні дослідження унікальних архівних та бібліотечних фондів. — Київ, 2005. — Вип. 10. — С. 264-276.
24. *Корань Ів.* Дами з вулиці Голомба (ч. 4) : Життя та творчість засновниці першого православного жіночого монастиря у Львові Василини Щурат [Електронний ресурс] / *Іванка Корань*. — Режим доступу: <https://varianty.lviv.ua/54246-damy-z-vulytsi-holomba-ch-4>. — Назва з екрана.
25. *Котлобулатова І.* Книгарі та книгарні в минулому Львова / *Ірина Котлобулатова*. — Львів : Аверс, 2005. — 239 с. : іл.
26. *Кошелівець І.* Щурат Василь / *І. Кошелівець* // Енциклопедія українознавства. — Львів, 2000. — Т. 10. — С. 3921-3922 : іл.
27. *Кревецький Ів.* Бібліотека Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові / *Ів. Кревецький*. — Львів : накладом НТШ. З друкарні НТШ. 1923. — 16 с. — Із змісту: Золота Книга Бібліотеки Н. Т. ім. Ш. : Дари в 1893–1923 рр. — С. 11-13.
28. *Кривенко М.* Приватні книгозбірні Львівської національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаника у «Словнику» Івана Лисенка:

- нотатки на полях / *Маргарита Кривенко* // Записки Львівської національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаника : зб. наук. праць. — Львів, 2014. — Вип. 6 (22). — С. 415-439.
29. Культурне життя в Україні : Західні землі : документи і матеріали. Т. 1 (1939–1953) / НАН України, Ін-т українозн. ім. І. Крип'якевича ; [упоряд.: *Тамара Галайчак, Олександр Луцький, Богдан Микитів, Людмила Батрак-Плодиста* та ін.]. — Київ : Наук. думка, 1995. — 747, [1] с.
30. *Кунанець Н. Е.* Бібліотечна справа на західноукраїнських землях (XIII ст. — 1939 р.) : консолідований інформаційний ресурс : монографія / *Н. Е. Кунанець*. — Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2011. — 446 с., іл.
31. *Кунанець Н. Е.* Наукові бібліотеки Львова (1784–1939) : особливості становлення і розвитку, формування фондів та колекцій / *Н. Е. Кунанець*. — Львів : Вид-во Нац. ун-ту «Львівська політехніка», 2010. — 241 с., іл.
32. *Лисенко І.* Словник українських приватних бібліотек / *Іван Лисенко*. — Київ : Рада, 2009. — 212, [3] с.
33. *Литвин Т.* Суспільно-культурна і фахова діяльність Українського товариства бібліофілів у Львові (за матеріалами журналу «Українська книга» (1937–1939 рр.) / *Тамара Литвин* // Українська періодика: історія і сучасність : доп. та повідомл. восьмої Всеукр. наук.-теорет. конф., Львів, 24-26 жовт., 2003. — Львів, 2003. — С. 408-416.
34. Львівська національна наукова бібліотека України імені В. Стефаника: переміщення і втрати фондів. Т. 1 (1939–1945) : зб. док. і матеріалів / НАН України, ЛННБ України ім. В. Стефаника, Н.-д. від. іст. колекцій ; [упоряд.: *Галина Сварник, Роман Дзюбан, Маргарита Кривенко, Леся Кусий, Володимир Муравський*]. — Львів, 2010. — L, 565, [1] с. — (Джерелознавча серія).
35. Науково-довідковий апарат історичних колекцій. Каталог книжкових фондів Бібліотеки НТШ у Львові // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Відділ рукописів.
36. Особисті архівні фонди відділу рукописів : анов. покажчик / НАН України, ЛНБ ім. В. Стефаника ; [уклали: *П. Баб'як, О. Дзюбан, С. Домбровська, М. Трегуб*]. — 2-ге виправл. і допов. вид. — Львів, 1995. — 271 с.
37. *Поліщук Н.* «Щурати. Львівська родина» — виставка роду, що зник [Електронний ресурс] / *Ніна Поліщук*. — Режим доступу: https://risu.org.ua/article_print.php?id=62056&name=events_people&_lang=ua&. — Назва з екрана.

38. Путівник по фондах відділу рукописів Інституту літератури / НАН України, Ін-т л-ри ім. Т. Г. Шевченка, Фундація Омеляна і Тетяни Антоновичів. — Київ : ВЦ «Спадщина», 1999. — 863 с.
39. Реєстри альманахів з бібліотеки Щурата В. Альманахи Польські, Вільнюські, Паризькі, Київські, Львівські, Петербурзькі, Празькі та ін. I половини XIX ст., [40-ві рр. XX ст.] // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. — Ф. 206 : Щурат В. Г., спр. 704, п. 16. — 12 арк.
40. *Свенціцький І.* Огляд розвою «Національного Музею» / *І. Свенціцький* // Діло. — 1913. — 13 груд. (чис. 278). — С. 7, 8.
41. Семків Микола Дмитрович, бібліотекар Бібліотеки Львівського університету. Автобіографія. 1904 р. // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. — Ф. 206 : Щурат В. Г., спр. 929. — 1 арк.
42. *Скрутень Й.* Бібліотека львівських Василян / *о. Й. Скрутень ЧСВВ* // Записки чина св. Василя Великого. — Жовква, 1928. — Т. 3, вип. 1/2. — С. 65-75.
43. *Скрутень Й.* Бібліотека львівських Василян / *о. Й. Скрутень ЧСВВ.* — [Львів, 1925]. — С. 161-176.
44. Списки членів і співробітників Товариства з вказівкою їхніх адрес, 1930–1939 рр. // ЦДІА України у Львові. — Ф. 309: НТШ, м. Львів, оп. 1, спр. 378. — 167 арк.
45. Список книг, печатних видань, рукописей і произведений искусства, приобретенных библиотекой Народного Дома [у Львові], [22 квітня 1902 — квітень 1922] // ЛННБ України. Відділ рукописів. — Ф. 9 : Окремі надходження, спр. 943. — 400 арк.
46. *Стеблій Ф.* Василь Щурат — дослідник минулого Галичини / *Феодосій Стеблій* // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність : зб. наук. праць. — Львів : Ін-т українозн. ім. І. Крип'якевича НАН України, 2006–2007. — Вип. 15. — С. 727-737.
47. *Тимочко М.* Матеріали до історії української журналістики в архіві Василя Щурата / *Марія Тимочко* // Українська періодика: історія і сучасність : доп. та повідомл. Десятої Всеукр. наук.-теорет. конф., Львів, 31 жовт. – 1 листоп. 2008 р. / за ред. *М. М. Романюка* ; НАН України, ЛННБ України ім. В. Стефаника, Від-ня «НДЦ періодики». — Львів, 2008. — С. 101-108.
48. *Тимочко М.* Франкознавча тематика у матеріалах особового архівного фонду В. Г. Щурата / *Марія Тимочко* // Франкознавчі студії : зб. наук. праць. — Дрогобич : Коло, 2012. — С. 487-493.
49. Угода від 29.06.1982 р., укладена між Львівською науковою бібліотекою ім. В. Стефаника АН УРСР та Щуратом Степаном Васильовичем, про купівлю Бібліотекою документальних матеріалів особистого

- архіву його батька // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. Справа фонду № 206 : Щурат В. Г. — Арк. 3.
50. Феофан Прокопович. «Володимир» («Владимір») — трагікомедія. 1705 р. // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. — Ф. 3 : Колекція документів і матеріалів Центрального Василянського архіву та бібліотеки у м. Львові (XV ст. — 1945 р.), спр. 784. — 24 арк.
51. Франкіяна Василя Щурата : листи, статті, спогади / [упорядкув., передм., комент. та покажч. *Л. Козак*]. — Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2013. — 210 с., іл.
52. Хроніка Підгорецького монастиря. (Księga Historji Klasztoru Podhorceckiego. Tom I-szy). 1699—1853 // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. — Ф. 3 : Колекція документів і матеріалів Центрального Василянського архіву та бібліотеки у м. Львові (XV ст. — 1945 р.), спр. 427. — 60 арк.
53. *Худащ М.* Із моїх спогадів про доктора філологічних наук Степана Васильовича Щурата / *Михайло Худащ* // Народознавчі зошити. — 2009. — № 1/2. — С. 260-280.
54. *Цебенко І.* Виставка «Щурати. Львівська родина» у Львівському музеї історії релігії [Електронний ресурс] / *Ірина Цебенко*. — Режим доступу: <http://prostir.museum.ua/event/4016>. — Назва з екрана.
55. *Чорній В. В.* Українське товариство бібліофілів у Львові в 30-х рр. ХХ ст. / *В. В. Чорній* // Записки Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаника. — Львів, 1996. — Вип. 5. — С. 69-75.
56. *Щурат В.* З історії пам'яток нашої культури / *Д-р В. Щурат* // Діло. — 1913. — 13 груд. (чис. 278). — С. 5, 6.
57. *Щурат В.* Поезії / *Василь Щурат* ; [упорядкув. та приміт. *С. В. Щурата* ; вступ. ст. *С. М. Трофимука* (с. 3-20)]. — Львів : Книжк.-журн. вид-во, 1962. — 347 с.
58. *Щурат В.* Поезії ; Слово про похід Ігоря ; Пісня про Роланда / *Василь Щурат* ; [вступ. ст. *С. В. Щурата* «Василь Щурат (Життя і науково-літературна діяльність)», с. III-XLVIII)]. — Львів : Книжк.-журн. вид-во, 1957. — XLVIII, 232 с.
59. *Щурат В. Г.* Вибрані праці з історії літератури / *В. Г. Щурат* ; [упорядкув., вступ. ст. «Василь Щурат (Життя і науково-літературна діяльність)», с. 3-24, приміт. та комент. *С. В. Щурата*]. — Київ : Вид-во АН УРСР, 1963. — 434 с.
60. Щурат Василь за робочим столом, 1935: [фото 12,5 × 17] // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. — Ф. 206 : Щурат В. Г., спр. 955, п. 28. — 1 арк.

61. *Щурат С.* Василь Щурат (життя і науково-літературна діяльність) / *Степан Щурат* // Вибрані праці з історії літератури / *В. Г. Щурат* ; [упорядкув., вступ. ст., приміт. та комент. *С. В. Щурата*]. — Київ : Вид-во АН УРСР, 1963. — С. 3-24.
62. *Щурат С.* Два крила / *Степан Щурат, Олександра Гурзула-Щурат*. — Львів : РВО «Основа», 1996. — 94, [1] с. : іл.
63. *Щурат С.* Слово про батька : спогади / *Степан Щурат* // Жовтень. — 1988. — № 4. — С. 117-120.
64. *Щурат С. В.* Василь Щурат — літературознавець / *С. В. Щурат, В. С. Щурат-Глуха* // Т. Шевченко і українська національна культура : до 175-річчя від дня народження Т. Шевченка та 115-річчя заснування НТШ у Львові : матеріали наук. симпозиуму (Львів, 8-9 черв. 1989 р.). — Львів : Світ, 1990. — С. 97-98.
65. *Щурат С. В.* Іван Франко і Василь Щурат у літературних зв'язках та листуванні / *С. В. Щурат* // Дослідження творчості Івана Франка / [редкол.: *І. П. Крип'якевич* (відп. ред.), *О. І. Дей*, *О. Н. Мороз*, *С. В. Щурат*]. — Київ : Вид-во АН УРСР, 1956. — С. 205-248.
66. *Щурат-Глуха В.* Василь Щурат і «Просвіта» / *В. Щурат-Глуха* // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність : зб. наук. праць. — Львів : Ін-т українозн. ім. І. Крип'якевича НАН України, 2010. — Вип. 19. — С. 427-430.
67. *Щурат-Глуха В.* Щурат Василь Григорович / *В. Щурат-Глуха* // Українська журналістика в іменах : матеріали до енцикл. словника / за ред. *М. М. Романюка*. — Львів, 1996. — Вип. 3. — С. 327-329.
68. *Bogoglasnik : Pěsni blagogovějnyja (1790/1791) : Eine Sammlung geistlicher Lieder aus der Ukraine* [Електронний ресурс] / Herausgegeben von *Hans Rothe* in Zusammenarbeit mit *Jurij Medvedyk*. Т. 2 : Darstellung. — Wien : Böhlau, 2016. — Режим доступу: <https://books.google.com.ua/books?id=yvNrDAAAQBAJ&pg=PA223&lpg=PA223&dq>. — Назва з екрана.
69. *Chwalewik E.* Zbiory Polskie : Archiwa, biblioteki, gabinety, galerje, muzea i inne zbiory pamiątek przeszłości w ojczyźnie i na obczyźnie / *Edward Chwalewik*. — Warszawa ; Kraków : Wyd-wo J. Mortkowicza ; T-wo wydawnicze w Warszawie, 1926. — Т. I. — 490 s.
70. *Hölzel I.* Ze wspomnień o bibliofilach, 1870–1936 : Czasy i ludzie ; Wykaz najrzadszych druków od XV–XVIII wieku włącznie ; Najstarsze drukarnie w Polsce ; Zbiory prywatne ; Archiwa, biblioteki, muzea / *Izydor Hölzel*. — Lwów ; Warszawa, 1937. — 14 s.